

یادداشت

تأثیر محیط زیستی پاندمی کرونا و چالش‌های پیش رو

یادداشت - رابرت هموی - مسئول امور اقتصادی برنامه تجارت و توسعه سازمان ملل در ماه مارس با افزایش سریع شمار مبتلایان ویروس کرونا در اروپا و شمال آمریکا، برای پیشگیری از بحرانی شدن اوضاع، اعمال محدودیت‌های بهداشت عمومی در دستور کار قرار گرفت. قرنطینه خانگی ابتدا در ایتالیا و به سرعت در بیشتر کشورها برقرار شد. با در خانه ماندن تمام جمعیت (قرنطینه خانگی جمعی) مدارس، ادارات و کارخانه‌ها فعالیت‌شان را محدود کردند. ترافیک جاده‌ای به حد قابل رسید و سفرهای هوایی ۹۵٪ تا ۹۰٪ کاهش یافت.

اگرچه پاندمی کرونا فعالیت‌های اقتصادی ضروری را فلج کرد و شوک بزرگی در زمینه تولید و مصرف جهانی و افزایش میزان بیکاری به همراه داشت، منجر به کاهش بی‌سابقه آلودگی هوا و انتشار گازهای گلخانه‌ای هم شد. شاخص کیفی هوای شهرهای بزرگ در ماه مارس و آوریل به طرز چشمگیری بهبود یافت. بهبود کیفیت هوا تا حد زیادی به دلیل کاهش فعالیت کارخانه‌ها و ترافیک بود که منجر به تولید دی‌اکسید کربن، اکسید نیتروژن، ازن و آلاینده‌های مشابه می‌شد. در مدت مشابه، ترافیک هوایی جهان ۶۰٪ کاهش یافت. با کاهش فعالیت‌های اقتصادی در پاندمی کرونا، انتشار آلاینده‌ها نیز کاهش یافته است، اگرچه بهبود شرایط محیط زیستی دائمی و پایدار نیست. با عبور از بحران کرونا و عادی شدن اوضاع، به احتمال زیاد انتشار گازها به میزان قبل بازخواهد گشت. بسیاری از فعالان محیط زیست خواستار ایجاد بسته‌های حمایتی برای شرکت‌های حمل و نقل و کارخانه‌های صنعتی هستند که شامل قوانینی برای کاهش انتشار آلاینده‌ها در فعالیت‌های آبی‌شان باشد. چنین قوانینی می‌تواند از بازگشت سطح آلاینده‌ها به مرحله بحران پیشگیری کند. حجم زیاده‌های غیرقابل بازیافت افزایش یافته و با کاهش شدید صادرات کشاورزی و شیلات، مقادیر زیادی زیاده‌های تولید شده است. نگهداری و نظارت بر اکوسیستم‌های طبیعی و طبیعت‌گردی به طور موقت متوقف شده است. به دلیل ترس از انتشار ویروس در مراکز بازیافت، شهرداری‌ها فعالیت‌های بازیافت و مدیریت پسماند را تعلیق کرده‌اند که همین امر منجر به مشکلات انباشت زیاده در محله‌ها شده است. فروشندگان مواد غذایی به دلیل نگرانی‌های موجود درباره استفاده مجدد از کیسه‌های کاغذی به دلیل آلودگی، استفاده از کیسه‌های پلاستیکی را از سر گرفته‌اند. علاوه بر این، به دلیل سیاست قرنطینه خانگی، مصرف غذای بیرون بر با بسته‌بندی‌های یک‌بار مصرف افزایش یافته است. در حالی که ظرفیت مدیریت پسماند به دلیل پاندمی کرونا محدود شده، تمام این تحولات منجر به چالش‌های جدی برای مدیریت پسماند و صنایع بازیافت شده است. ظهور محدودیت‌های واردات و صادرات و کاهش خدمات حمل و نقل بار در دوران پاندمی کرونا منجر به افزایش حجم محصولات کشاورزی و شیلات غیرقابل انتقال شده است. میزان تولید صنایع صادرات‌محور بسیار بیشتر از توان جذب بازار داخلی است؛ در نتیجه با افزایش چشمگیر حجم زیاده‌های آلی روبه‌رو هستیم. در فرآیند تجزیه زیاده‌های آلی مقادیری گاز متان، که یکی از گازهای گلخانه‌ای است، منتشر می‌شود. پیش‌بینی می‌شود حجم تجزیه زیاده‌های آلی و انتشار متان در دوران پاندمی و ماه‌های پس از آن به شدت افزایش یابد. کاهش صادرات در بخش کشاورزی و شیلات، کاهش تولید را در پی داشته که منجر به افزایش بیکاری در هر دو بخش شده است. بسیاری از کارگران بخش تولید، زنان سرپرست خانوار هستند. این معضل شرایط بسیار سختی برای زنان کم‌درآمد در کشورهای در حال توسعه که فاقد برنامه‌های تأمین اجتماعی کارآمدی هستند، به وجود آورده است.

اکوسیستم‌ها در معرض خطر

اکوسیستم‌های طبیعی و گونه‌های محافظت شده در طول پاندمی کرونا در معرض خطر قرار گرفته‌اند. در بسیاری از کشورها، کارمندان محافظت محیط زیست در پارک‌های ملی و مناطق حفاظت شده دریا در قرنطینه خانگی هستند؛ در نتیجه این مناطق بدون نظارت رها شده است. این موضوع منجر به افزایش جنگل‌زدایی غیرقانونی، ماهیگیری و شکار حیوانات وحشی شده است. توقف طبیعت‌گردی در جهان، اکوسیستم‌های طبیعی را در معرض خطر برداشت و تصرف غیرقانونی قرار داده است. این مناطق از نظر اقتصادی به گردشگری وابسته‌اند و افزایش بیکاری ناشی از بحران کرونا ممکن است خانوارهایی را که با مشکل معیشت و درآمد روبه‌رو هستند به سمت برداشت منابع اکوسیستم‌های طبیعی و آسیب‌پذیر سوق دهد. بسیاری از چالش‌های محیط زیستی ناشی از بحران کرونا با پایان یافتن پاندمی و عادی شدن شرایط اقتصادی، به تدریج برطرف خواهد شد، اگرچه دوباره هوای پاک نخواهیم داشت.

لرزم اقدام

پاندمی کرونا و پیامدهای اجتماعی و اقتصادی ناشی از آن، محیط زیست و منابع طبیعی را در معرض تهدید قرار داده است. روستاییان و ساکنان شهرهای ساحلی از کشاورزان تا شرکت‌های کوچک و بزرگ به برداشت از محیط زیست و منابع طبیعی از طریق جنگل‌داری، شیلات و خدمات گردشگری وابسته هستند. بحران باعث ایجاد اختلال در ارتباط با بازارهای داخلی و خارجی می‌شود؛ در نتیجه تولیدکنندگان روستایی که غالباً زنان سرپرست خانوار هستند، دیگر توانایی حفظ درآمد و معیشت خود را نخواهند داشت. اگر این بحران طولانی شود، افراد زیادی مشاغل خود را برای کسب درآمد بیشتر در بازارهای محلی ترک خواهند کرد که در نتیجه فقر بیشتر و بهره‌برداری بیش از حد از منابع طبیعی و اکوسیستم‌ها ریزه‌بار خواهد شد.

آنگتاد: چه خواهد کرد

از اولویت‌های اصلی «آنگتاد» یا «برنامه تجارت و توسعه سازمان ملل»، کمک به تولیدکنندگان روستایی و ساکنان ساحلی برای انطباق با شرایط بحرانی و اقدامات لازم برای بهبود عملکردشان در بازارهای پس از بحران است. «برنامه تجارت و توسعه سازمان ملل» برای تدوین راهکارهای انطباق و انعطاف در طول بحران کرونا آماده همکاری با تولیدکنندگان کوچک و بزرگ، خوداشتغالان، کارآفرینان (از جمله زنان کارآفرین) و جامعه مدنی است. این راهکارها می‌تواند کمکی به تولیدکنندگان در حفظ درآمد و امرار معاش باشد، در حالی که مدیریت پایدار و حفاظت از اکوسیستم‌های کشاورزی، جنگل‌داری، دریایی و تنوع زیستی نیز تضمین می‌شود. امید است این راهکارها با همکاری تولیدکنندگان آسیب‌دیده و نهادهای حمایتی منجر به پذیرش واقعیت‌های بازار در شرایط بحران شود. به محض کاهش محدودیت‌های سفر و برای کارآمدی بیشتر، اقدامات و کمک‌های لازم اعمال می‌شود. قدم‌های بعدی در قالب کمک به کشورها در بازگشایی مشاغل است که با پاندمی کرونا ناپدید شده‌اند. برنامه‌های حمایتی «آنگتاد» شامل روش‌هایی برای ارزیابی بازار و واکنش‌های تجاری، همچنین ابزاری برای ارتباط مستقیم با مشاغل علاقه‌مند به بازگرداندن جریان پایدار است.

منبع: unctad.org

matadornetwork

مصرف بی‌رویه ماسک و دستکش یک بار مصرف منجر به مشکلات زیست محیطی بی‌سابقه‌ای شده است

موج جدید آلودگی پلاستیکی

تراصیه نعمتی تبار اگر در حاشیه رودخانه تایمز لندن قدم بزنید، هر موج داستانی از زندگی در این شهر باستانی برای تان نقل می‌کند. قطعه‌های کاشی رومی، لوله‌های گلی عصر ویکتوریا، سکه‌های قدیمی، کفش‌های چرم چروکیده و زیورآلاتی که شاید کسی در سفر دریایی گم کرده است، در میان شن‌ها به چشم می‌آید. امروزه این اشیای عتیقه با بقایای دوران مدرن مخلوط شده است. در میان دستمال‌های مرطوب، بطری‌های پلاستیکی و پاکت‌های تنقلات، موج جدیدی از زیاده‌های شناور بر آب شامل دستکش و ماسک یک‌بار مصرف به چشم می‌آید. البته این معضل فقط به لندن محدود نمی‌شود. هر نقطه از دنیا را برای قدم زدن انتخاب کنید با انبوهی از زیاده‌های مواج می‌شوید که بشر برای مقابله با پاندمی کرونا تولید کرده است.

اقیانوس‌ها در آستانه خفگی

سازمان حفاظت دریایی آسیا-اقیانوسیه پس از کاوش درباره میزان آلودگی پلاستیکی در جزایر سوکو نزدیک به تایلند، نسبت به افزایش مصرف بی‌رویه ماسک یک‌بار مصرف هشدار داده است. سازمان «City to Sea» ویدیویی از میزان آلودگی بستر اقیانوس با ماسک و دستکش یکبار مصرف منتشر و در پایان راهکارهایی برای خروج از این بحران ارائه کرد. جو مرلی، رئیس کمپین «City to Sea» می‌گوید: «پاندمی کرونا چالش بی‌سابقه‌ای پیش روی ما قرار داده است. در حالی که ما به‌طور کامل تمام نیازهای فردی را برای حفاظت شخصی و ایمنی در دوران پاندمی کرونا برآورده می‌کنیم، از سوی دیگر نیز باید نگران حجم ماسک و دستکشی که روزانه دور ریخته می‌شود، باشیم. به نظر من استفاده بیشتر از ماسک چندبار مصرف باید در اولویت قرار گیرد.» خیریه محیط زیستی «Surfers against Sewage» در انگلیس، گزارشی از افزایش چشمگیر زیاده‌های حفاظت فردی در دوران پاندمی کرونا ارائه داده و بر لزوم اندیشیدن به عواقب تولید زیاده در دوران پاندمی تأکید کرده است. مدیر ارشد «Surfers against Sewage» می‌گوید: «اگرچه با آغاز پاندمی، زیاده‌های حفاظت شخصی بر دیگر آلودگی‌های پلاستیکی اقیانوس‌ها افزوده شده است، ما نباید از معضل اصلی آلودگی پلاستیکی منحرف شویم، چون پیش از پاندمی نیز حجم وحشتناکی از زیاده‌های پلاستیکی اقیانوس‌ها را بر کرده بود.»

ممنوعیت کیسه‌های پلاستیکی

بر اساس گزارش «بنیاد جهانی طبیعت» پیش‌بینی می‌شود آلودگی پلاستیکی در ۱۰ سال آینده دو برابر شود. خوشبختانه از هفته گذشته اندونزی برنامه موثر و جدیدی در زمینه مدیریت پسماند آغاز کرده است. مقامات شهر جاکارتا، پایتخت اندونزی، استفاده از کیسه‌های یک‌بار مصرف را در بازارها و مراکز خرید ممنوع اعلام کرده‌اند. سال گذشته پروژه منع استفاده از کیسه‌های یک‌بار مصرف برای غلبه بر انبوه زیاده‌های که جزیره توریستی بالی را در بر گرفته بود به اجرا گذاشته شد و موفقیت‌آمیز بود.

Getty Images

آیامی دانستید، هر ماه دنیا نیاز دارد به:

۸۹ میلیون ماسک پزشکی

۷۶ میلیون دستکش پزشکی

۱٫۶ میلیون عینک محافظ

ظرفیت اماکن دپوی زیاده در کشور اندونزی با جمعیت ۲۶۷ میلیون رو به اتمام است. با توجه به افزایش جمعیت جهان، برداشتن چنین قدم‌هایی در راستای کاهش تولید زیاده بسیار مهم و حیاتی است. بسیاری معتقدند پاندمی کرونا فرصت مناسبی برای تقویت برنامه‌های موثر در برابر استفاده از پلاستیک‌های یک‌بار مصرف است. مدیر ارشد کمپین «صلح سبز» در انگلستان می‌گوید: «اگرچه پاندمی کرونا برنامه‌های ما را برای کاهش استفاده از پلاستیک مختل کرده است، اجازه نمی‌دهیم این موضوع بهانه‌ای برای توقف مبارزه ما در این مسیر شود.» او همچنین گفت: «دولت‌ها و شرکت‌ها باید با جسارت قدم‌هایی موثر در راستای ممنوعیت کامل استفاده از ظروف پلاستیکی برای مواد غذایی و نوشیدنی بردارند. آنها می‌توانند استفاده از پلاستیک را به ساخت وسایل ضروری همچون کیت پزشکی که قابل بازیافت است، محدود کنند.» با نگاهی به انبوه زیاده‌های شناور در رودخانه تایمز متوجه می‌شویم بیش از این نباید در تولید و مصرف زیاده‌های پلاستیکی پیش رفت.

چرخه زیست محیطی

۱- گرم شدن قطب جنوب: دانشمندان معتقدند دمای قطب جنوب تحت تأثیر تغییرات اقلیمی که کیلومترها دورتر رخ می‌دهد، سه برابر بیشتر از میانگین جهانی در حال افزایش است.

۲- انقلاب هیدروژنی: اگرچه بشر امیدوار است فناوری انرژی هیدروژنی تکامل یابد و در آینده به شکل‌گیری مشاغل پاک کمک کند، اما این فناوری نیز بدون مشکل نخواهد بود.

۳- ظهور امپراتوری روم و کاهش تغییرات اقلیمی: تیمی از دانشمندان و مورخان شواهدی مبنی بر رابطه میان فوران گسترده آتشفشان آلاسکا در سال ۴۳ پیش از میلاد با دوره‌ای از سرمای شدید، قحطی و خشکسالی در مدیترانه یافته‌اند. این شواهد مربوط به سال‌های پیش از شکل‌گیری امپراتوری روم است.

۴- کشتن زنبور سرخ و نجات زنبور عسل: زنبورداران آمریکای شمالی سال‌هاست گونه‌ای از زنبور سرخ آسیایی شکار می‌کنند. این گونه مهاجم روی لاروهای زنبور عسل می‌نشیند و عواقب ویرانگری برای هزاران کندو در پی دارد.

۵- بازیافت: از خانه تا دفتر کار و محیط بیرون، روش‌های متعددی برای استفاده مجدد از ظروف غذایی دور ریختنی و کاهش میزان تولید ضایعات پلاستیکی وجود دارد.

کلام آخر

جمله جیمز هانسن، اقلیم‌شناس و پدر علم تغییرات اقلیمی را همیشه به خاطر داشته باشید تا متوجه وضع فعلی‌مان بشوید: «تولید و رهاسازی بیشتر دی‌اکسید کربن مانند آتختن پتئوبی دیگر روی تخت است.»

منبع: الجزیره